

цілеспрямованого функціонування АПК як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

В аграрному секторі України вже давно вживалися заходи, спрямовані на адаптацію системи державного регулювання галузю в ринкових умовах. Зокрема, неодноразово уточнювалися функції та структура профільного міністерства, а також регіональних і районних органів управління АПК, посилювалися бюджетна підтримка сільськогосподарських товаровиробників, проводилися інші перетворення, що позитивно впливали на діяльність формувань галузі. Разом із тим ці заходи не дали бажаного результату – реформування галузі.

У ході дослідження було виявлено та інтерпретовано основні перешкоди на шляху розробки і реалізації ефективної стратегії державного регулювання АПК України, найбільш значущі з яких – незадовільна фінансова, адміністративна, інноваційна, інформаційна та маркетингова підтримка аграрного виробництва з боку держави; недостатній захист прав власності та внутрішнього агропродовольчого ринку. У зв'язку з цим подальшими завданнями є розробка обґрунтованих науково-методичних рекомендацій щодо розробки стратегічних документів та аналізу ефективності їх виконання.

Список використаних джерел

1. Прогнозування і розробка програм / В. Беседін та інші. – За ред. Беседіна В.Ф. – К.: Наук. Світ. – 2000. – 468 с.
2. Богомазова В.М. Впровадження в Україні стратегічного планування, орієнтованого на результат / В.М. Богомазова, Н.Є. Доброханська // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – Вип. 4 (131) / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К.: НДЕІ, 2012. – С. 12–18.
3. Горшкова Н.І., Сітнікова Н.П., Боліла Т.В. Сучасний стан та основні особливості системи стратегічного планування в Україні // Економіка України: стратегічне планування / За ред. Беседіна В.Ф., Музиченка А.С. – К.: НДЕІ, – 2008. – С. 10–22.
4. Щукін Б.М. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку України: Навч.-метод. посіб. – К.: НДЕІ Міністерства економіки України, 2010. – 48 с.
5. Сільськогосподарський комплекс України: соціально-економічні пріоритети розвитку / [за ред. М.А. Хвесика, А.С. Лисецького]. – К.: РВПС України НАН України, 2009. – 216 с.

6. Інноваційне забезпечення продовольчої безпеки в Україні і світі [Електрон. ресурс] / М.М. Кулаєць, М.Ф. Бабієнко, П.А. Лайко, О.Д. Витвицька та ін. // Агроінком. – 2011. – №1–3. – С. 23–28. – Режим доступу: http://iae.faaf.org.ua/images/aik/AgroInKom_2011_01-03.pdf

7. Економічний розвиток сільських територій України [Електрон. ресурс] – К.: ПРООН, 2012. – Режим доступу: http://cba.org.ua/images/stories/documents/RED_manula_final_printed.pdf

8. Соціально-економічні засади розвитку сільських територій (економіка, підприємництво і менеджмент): [монографія] / [Малік М. Й., Кропивко М.Ф., Булавка О.Г. та ін.]; за ред. М.Й. Маліка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 642 с.

9. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / [за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка]. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.

10. Зубець М.В. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1000 с.

11. Пасхавер Б.Й. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку / Б.Й. Пасхавер, О.В. Шубравська, Л.В. Молдован. – НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2009. – 432 с.

12. Хвесик М.А. Сільськогосподарський комплекс України: соціально-економічні пріоритети розвитку / А.М. Хвесик, А.С. Лисецький. – К.: РВПС України НАН України, 2009. – 216 с.

13. Сільське господарство України у 2013 році [Електрон. ресурс]: аналітична доповідь – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/sg/dop/dsg_2012.zip

14. Звіт про результати аудиту виконання заходів Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року [Електрон. ресурс]; Рахункова палата. – К., 2012. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16740657>

15. Проблеми та перспективи розвитку сільських територій України (на прикладі Карпатського регіону): науково-аналітична доповідь / [В.В. Борщевський, Х.М. Притула, В.Є. Крупін, І.М. Куліш]; НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2011. – 60 с.

16. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.uagra.com.ua/.//APK-STRATEGY_02.2014.pdf

О.П. ФЕЩЕНКО,

здобувач кафедри фінанси, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Теоретичні засади фінансового стану підприємства

У статті розглянуто різні трактування сутності фінансового стану науковцями та здійснено їх критичний аналіз, розглянуто вплив екзогенних та ендогенних факторів на фінансовий стан підприємства, а також запропоновано методичний підхід, який на основі незначної кількості груп показників дозволяє зробити якісну оцінку фінансового стану.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка фінансового стану, фінансовий аналіз, інтегральна оцінка фінансового стану, ендогенні фактори фінансового стану, показники оцінки фінансового стану.

А.П. ФЕЩЕНКО,

соискатель кафедры финансы, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Теоретические основы финансового состояния предприятия

В статье рассмотрены различные трактовки сути финансового состояния учеными и осуществлен их критический анализ, рассмотрено влияние экзогенных и эндогенных факторов на финансовое состояние предприятия, а также предложен методический подход, который на основе незначительного количества групп показателей позволяет сделать качественную оценку финансового состояния.

Ключевые слова: финансовое состояние, оценка финансового состояния, финансовый анализ, интегральная оценка финансового состояния, эндогенные факторы финансового состояния, показатели оценки финансового состояния.

The theoretical basis of the financial condition of the company

The article discusses different interpretations of the nature of financial condition by scientists and their critical analysis, the influence of exogenous and endogenous factors on the financial position and proposes methodological approach, based on a small number of groups of indicators allowing to make a qualitative assessment of financial condition.

Keywords: financial position, financial condition assessment, financial analysis, integrated assessment of the financial condition, endogenous factors of financial condition, performance assessment of financial condition.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки України значно зростає роль об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства, як запоруки його сталого розвитку. Фінансовий стан – це характеристика ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Раціональне розміщення фінансових ресурсів дозволяє отримати високий фінансовий результат. Оцінку такого розміщення можна здійснити за допомогою аналізу ефективності використання фінансових ресурсів, виявити недоліки і проблеми та запропонувати напрями їх подолання оптимізуючи використання фінансових ресурсів підприємства. Значимість оцінки фінансового стану полягає в тому, що вона дозволяє визначати пріоритетні напрями розвитку підприємства, формувати стратегічні плани та контролювати їх виконання.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженням фінансового стану займалися такі західні вчені, як П. Герстнера, І. Шера, Р. Байгеля, Е. Ремера, Брозіуса, Т. Губера та ін. У Радянському Союзі значну увагу вивченню фінансового стану можна знайти у працях А.К. Рошацького, А.П. Рудановського, Н.А. Блатова, І.П. Ніколаєва та ін. Перші наукові праці з аналізу господарської діяльності належать Д.П. Андріанову та М.Ф. Дячківу і ін. На початку 70-х виходять перші книжки з розробки методичних підходів у теорії аналізу господарської діяльності (В.О. Мец, А.Д. Шеремет, М.Я. Коробов).

Метою статті є узагальнення трактувань поняття «фінансового стану підприємства» різними науковцями та надання пропозицій щодо його уточнення.

Виклад основного матеріалу. З розвитком ринкової економіки виникає необхідність чіткого трактування поняття «фінансовий стан». Основоположником фінансового аналізу прийнято вважати француза Жака Саварі (1622–1690). У XIX ст. ідеї Саварі були поглиблені Д. Чербоні (1827–1917), який створив вчення про синтетичне додавання та аналітичне розкладання бухгалтерських рахунків. Слід підкреслити, що наприкінці XIX – початку XX ст. почало розвиватися балансоведення як один з напрямів обліку, що за своєю суттю є аналізом фінансового стану підприємства. В основу даного напрямку був покладений економічний аналіз балансу. У зв'язку з цим на початку 90-х років відбулося відродження фінансового аналізу. В його основу було покладено аналіз ефективності використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та управління ними. Ефективне використання фінансових ресурсів своєю чергою віддзеркалюється на фінансовому стані підприємства. В цьому зв'язку вчені приділяли велику увагу оцінці фінансового стану підприємства, який почав виокремлюватися в окремий елемент фінансового аналізу. Даний напрям знайшов своє відображення у великій кількості наукових праць як зарубіжних, так і вітчизняних учених.

У наукових джерелах існує значна кількість підходів до визначення поняття «фінансовий стан підприємства». Разом із тим характерним є відсутність єдиного трактування сутності фінансового стану підприємства, що підтверджується інформацією, представленою в табл. 1.

Недоліком визначення, поданого І.Т. Балабановим, А.В. Капиною, М.І. Конєвою, В.А. Яценком, В.О. Мец, як і того, що розглядалося раніше, є те, що автори недостатньо приділяють уваги ефективності використання капіталу [2, 9, 13]. Такий же недолік визначення фінансового стану підприємства характерний і для В.Г. Артеменка, М.В. Беллендера, Т.Б. Бердникової, О.М. Бандурки та ін. [1, 6, 3], які сутність фінансового стану підприємства розглядають як процес забезпечення наявності та розміщення фінансових ресурсів підприємства.

Перевагою визначення фінансового стану М.Д. Білик є підкреслення кількісного аспекту фінансового стану підприємства та виокремлення його сутності та індикаторів, що його характеризують, але незважаючи на вказану перевагу неточність даного твердження полягає в ігноруванні автором ефективності використання капіталу, яка, своєю чергою, визначає фінансову спроможність підприємства [4, с. 122].

Підхід М.Т. Білухи до сутності фінансового стану виділяє його бухгалтерський аспект і не враховує взаємозв'язку між капіталом і складом активів підприємства, а найголовніше, не надає належного значення ефективності використання капіталу [5, с. 456].

М.А. Болюх, зазначаючи, що фінансовий стан підприємства – це результат фінансової діяльності і характеризується розмірами коштів підприємств, їх розміщенням та джерелами надходження [7].

У фінансовому словнику-довіднику за редакцією М.Я. Дем'яненко фінансовий стан характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу [8].

Своєю чергою, Г.В. Савицька визначає фінансовий стан як «економічну категорію, що відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкту господарювання до саморозвитку» [17]. Дане визначення розглядає фінансовий стан підприємства як економічну категорію, яка визначає здатність підприємства до розвитку, що, є некоректним, оскільки «фінансовий стан» це не економічна категорія, а поняття. В цілому дане твердження недостатньо приділяє уваги обґрунтуванню фінансового стану як економічної категорії.

Визначення А.Б. Крутик ототожнює поняття ліквідності та фінансового стану підприємства, що не зовсім правомірно, оскільки ліквідність є одним з елементів, що характеризує фінансовий стан підприємства, а не визначає його [12, с. 108].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 1. Визначення сутності фінансового стану підприємства вітчизняними та зарубіжними науковцями

Джерело	Визначення фінансового стану
Балабанов І.Т., Калина А.В., Конєва М.І., Яценко В.А., Мец В.О.	Фінансовий стан підприємства розглядають як «характеристику фінансової конкурентоспроможності (платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання»
Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – №3. – С. 117–128	Автор трактує фінансовий стан підприємства як «реальну (фіксовану на момент часу) і потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка»
Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник. – К.: Вища школа, 1997	Фінансовий стан підприємства – «це його активи і пасиви, що відображають наявність і розміщення фінансових ресурсів на певну дату»
Организация предпринимательской деятельности: учеб. пособие для высш. учеб. заведений / А.Б. Крутик, М.В. Решетова. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия». 2008. – 160 с.	Автор розглядає фінансовий стан підприємства як «з'ясування того, чи здатне підприємство відповідати по своїх зобов'язаннях, як швидко кошти, вкладені в активи, можуть перетворюватися на реальні гроші, і наскільки ефективно використовується майно»
Економіка підприємства: Підручник – в 2-х т. Т.2. / За ред. С.Ф. Покропивного. – К.: Хвиля–Прес, 2005. – 280 с.	Автор визначає не фінансовий стан підприємства, а фінансово-економічний, який «характеризується рівнем прибутковості і рентабельності капіталу, фінансовою стійкістю і динамікою структури джерел фінансування, здатністю розраховуватися за борговими зобов'язаннями»
Економічний аналіз господарської діяльності: Навч. посібник / Болух М.А. та ін. – К.: КНЕУ, 2001.	Фінансовий стан підприємства – це результат фінансової діяльності
Фінансовий словник-довідник / Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я. та ін.: за редакцією Дем'яненка М.Я. – К.: ІАЕУААН, 2003	Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства
Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Знання, 2000	Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності
Фінансовий менеджмент. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. – Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2009	Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості
Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2003	Фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу
Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. – 8-ме вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2013	Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів
Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу: Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Прокопенка І.Ф. – Харків: Леґас. – 2004	Фінансовий стан підприємства ними визначено як економічну категорію, що відображає стан капіталу у процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності
Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С., Ненашев Е.В. Методика фінансового аналізу. – М.: ИНФРА, 2001	Фінансовий стан підприємства виражається у співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і їхніх джерел
Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України №49/121 від 26.01.2001	Фінансовий стан підприємства – сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємств

Л.В. Кузьменко, В.В. Кузьмін, В.М. Шаповалова зазначають, що фінансовий стан безпосередньо впливає на ефективність підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів, крім того, фінансовий стан підприємства може бути задовільний або незадовільний [11].

На наш погляд, твердження С.Ф. Покропивного не містить сутність поняття фінансового стану і ґрунтується на оці-

ночних характеристиках, тобто показниках, що його характеризують. Дане визначення розкриває основні елементи аналізу, тобто виділяє основні складові фінансового стану підприємства [15].

Своєю чергою, М.Я. Коробов визначає фінансовий стан підприємства як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональнос-

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ті їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [10].

У підручнику за редакцією А.М. Поддєрьогіна фінансовий стан підприємства визначається як комплексне поняття, однак це трактування є повтором визначення, наведеного в Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, яка була опублікована раніше [14].

Зокрема, дана Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [19] визначає фінансовий стан підприємства як «комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин і визначається сукупністю виробничо-господарських факторів, характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів». Виходячи з даного твердження можна підкреслити, що фінансовий стан підприємства характеризується певною системою показників, які базуються на відносних показниках координації та розподілу, проте треба брати до уваги, що рівень або значення вказаних показників є похідними величинами, які залежать від структури активів та капіталу підприємства, обумовлених ефективністю використання останнього.

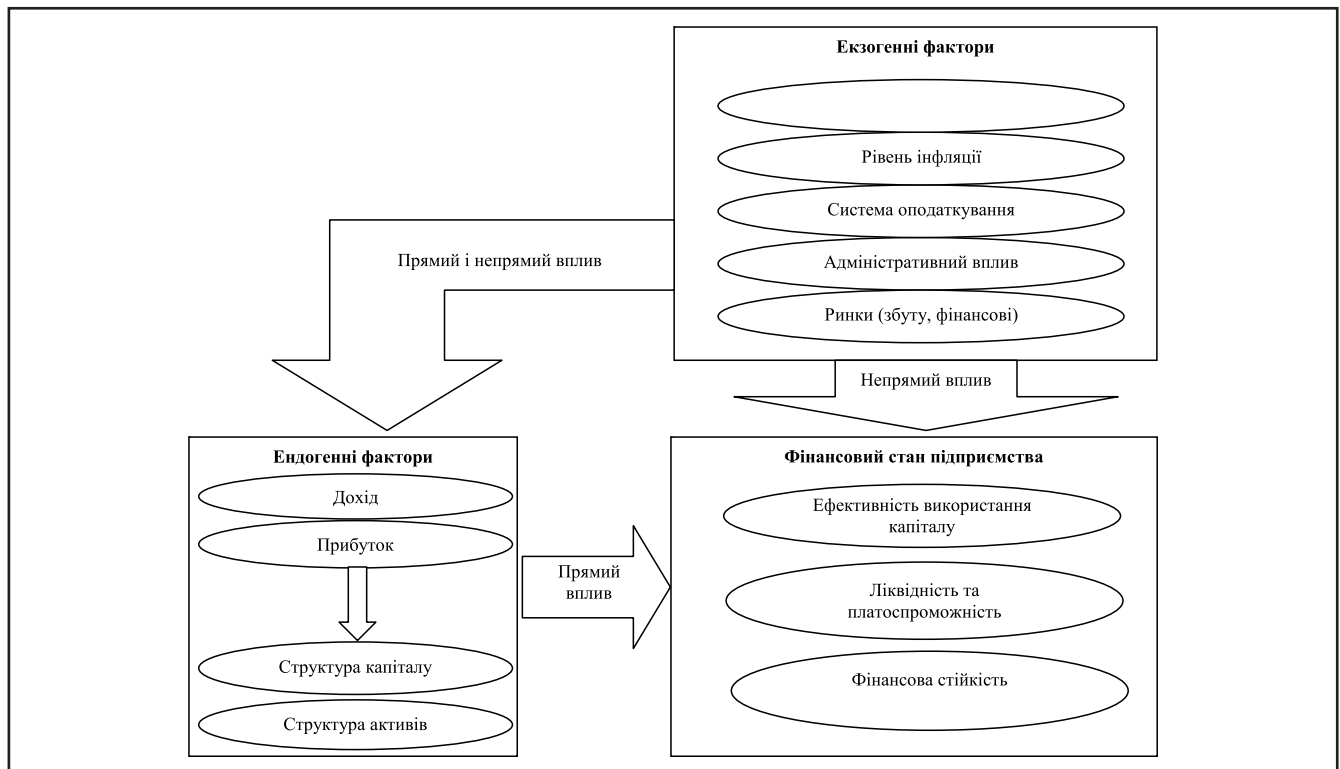
У визначенні І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін, З.Ф. Петряєва зроблено акцент на тому, що фінансовий стан підприємства являє собою економічну категорію, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності [16].

А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін, Е.В. Ненашев наголошують на тому, що фінансовий стан підприємства виражається у співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і їхніх джерел [18].

На наш погляд, фінансовому стану підприємства притаманні внутрішні протиріччя, пов'язані з найбільш ефективним розміщенням власних і позикових фінансових ресурсів для отримання максимального прибутку. Так, для забезпечення певного рівня фінансової незалежності підприємству необхідно мати достатній обсяг власного капіталу, за рахунок якого фінансуються необоротні та частина оборотних активів, що призводить до скорочення платоспроможності та зменшення рівня ліквідності. Збільшити рівень ліквідності можна шляхом вкладення фінансових ресурсів у абсолютно ліквідні активи, що негативно впливає на ефективність використання капіталу. Своєю чергою, збільшити рівень прибутковості підприємства дозволяє здійснення капітальних інвестицій за рахунок позикового капіталу, але залучення останнього негативно позначається на рівні фінансової незалежності. Таким чином, за існування низки протиріч та протилежностей, що мають місце, відбувається перехід підприємства з одного типу фінансового стану до іншого.

Доцільно зазначити, що фінансовий стан підприємства потрібно розглядати як систему, яка має певні складні елементи, пов'язані між собою, що породжує цілісність фінансового стану підприємства.

Розглядаючи фінансовий стан як систему, можна виокремити окремі його складові, аналіз яких, по суті, і є аналізом фінансового стану підприємства. На наш погляд, до основних елементів, які характеризують фінансовий стан, слід віднести: ліквідність та платоспроможність, фінансову стійкість, ефективність використання капіталу. Одночасно зазначені елементи фінансового стану за своєю суттю є окремими економічними поняттями, що характеризують окремі аспекти діяльності суб'єкта господарювання. Ці складові фінансового стану, кожна окремо, мають свою методичну базу, систе-

Фінансовий стан як система взаємопов'язаних елементів

Таблиця 2. Ендогенні фактори фінансового стану підприємства

Основні елементи системи	Системоутворюючі фактори		Структура капіталу		Структура активів		Дохід	Прибуток
	власні кошти	позикові кошти	необоротні активи	оборотні активи				
Фінансова стійкість								
Ліквідність та платоспроможність								
Ефективність використання капіталу	рентабельність							
	оборотність							

Умовні позначення:
 – прямий вплив.

му фінансових показників та факторів, які на них впливають. Водночас не можна стверджувати, що кожний елемент функціонує окремо і не пов'язаний зі зміною іншого, адже вказані елементи перебувають в певній залежності один від одного. Таким чином, можна підкреслити, що виділені елементи самі по собі вже є окремою системою з певними зв'язками, і тому стосовно фінансового стану є підсистемами.

Тобто фінансовий стан підприємства можна визначити як сукупність його підсистем (ефективність використання капіталу, ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість), що відображають тенденції змін структури активів і пасивів, зумовлених використанням капіталу та впливом внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства (див. рис.).

Таким чином, автори виділяють декілька рівнів впливу ендогенних і екзогенних факторів на фінансовий стан підприємства. Так, безпосередньо фінансовий стан залежить від рівня доходу і прибутку підприємства, та структури капіталу й активів. Дані фактори визначають рівень фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ефективності використання капіталу. Слід підкреслити, що зовнішні фактори непрямо впливають на фінансовий стан. Так, вплив екзогенних факторів (див. рис.) на загальний рівень фінансового стану можна оцінити як непрямий, оскільки кількісний вираз впливу того або іншого фактору неможливий, але зазначені фактори безпосередньо впливають на внутрішнє середовище функціонування підприємства, а показники що його характеризують вже прямо впливають на фінансовий стан підприємства. Тобто вплив зовнішніх факторів переважно справляє непрямий вплив.

Окремі підсистем фінансового стану підприємства залежать від ендогенних системоутворюючих факторів, які наведені в табл. 2.

Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок про те, що між групами фінансових показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, існує взаємозв'язок і взаємозалежність. Показники фінансової стійкості характеризують структуру капіталу та залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та мають зв'язок з оборотністю кредиторської заборгованості, а на розмір власного капіталу впливає обсяг прибутку, отриманого у звітному періоді. Показники платоспроможності, що відображають здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, пов'язані з оборотністю оборотних коштів та кредиторської заборгованості. Така залежність указаних груп фінансових показників та їх різне співвідношення виключає однозначну характеристику фінансового стану підприємства. Наприклад, підприємство має достатній запас фінансової стійкості, а рівень показ-

ників платоспроможності знаходиться на низькому рівні, що ускладнює загальну характеристику фінансового стану підприємства. Дану проблему можна розв'язати, використовуючи системний підхід до аналізу фінансового стану підприємства, який дозволяє вивчати фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність і ефективність використання капіталу підприємства в динаміці, що дає змогу передбачати негативні тенденції зміни фінансового стану та своєчасно запобігати їм, а це, своєю чергою, неможливо без прогнозування фінансового стану підприємства.

Таким чином, можна дійти висновку про залежність груп фінансових показників, які характеризують різні сфери економічної діяльності підприємства, що, своєю чергою, унеможливує однотайну характеристику фінансового стану підприємства. Наприклад, підприємство має достатній запас фінансової стійкості, а рівень показників платоспроможності знаходиться на низькому рівні, що ускладнює загальну характеристику фінансового стану підприємства.

Нами була здійснена спроба поєднати різні групи фінансових показників для визначення фінансового стану підприємства. Вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду дозволило виокремити три групи фінансових показників, що характеризують фінансовий стан. Це група показників, які визначають рівень: фінансової стійкості, ефективності використання капіталу, ліквідності та платоспроможності. Запропонований підхід дозволяє уникнути статичності поняття фінансового стану, оскільки операції, які здійснюються підприємством щоденно, будуть змінювати його тип, тобто зміщення по траєкторії руху буде характеризувати зміну фінансового стану підприємства. Слід зазначити, що зміна траєкторії руху буде зумовлена як внутрішніми, так і зовнішніми факторами.

Наочність даного підходу дозволяє на основі дослідження зміни траєкторії руху, що характеризує фінансовий стан у часі, з певною імовірністю визначити перспективний фінансовий стан підприємства.

Використання запропонованих підходів до фінансового стану підприємства дозволяє вивчати фінансову стійкість, ліквідність та ефективність використання капіталу підприємства в динамічній перспективі, що дозволяє передбачати негативні тенденції зміни фінансового стану та своєчасно запобігати ним.

Висновки

У цілому на підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що результати аналізу фінансового стану дозволяють виявити уразливі місця, що вимагають особливого уваги, і розробити заходи щодо їхньої ліквідації. Таким

чином, є всі підстави стверджувати, що оцінка фінансово-го стану підприємства в даний час – це один з найважливіших елементів системи управління виробничо-господарської і фінансової діяльності підприємства, який дозволяє об'єктивно оцінити внутрішні можливості фінансової стабілізації підприємства.

Список використаних джерел

1. Артеменко В.Г. Финансовый анализ: учеб. пособие / В.Г. Артеменко, М.В. Беллендир. – М.: ДИС, НГАЭиУ, 2009. – 231 с.
2. Балабанов А.И., Балабанов И.П. Финансы. – СПб.: Питер, 2004. – 192 с.
3. Бандурка О.А. Финансова діяльність підприємства: О.А. Бандурка Підр. / За ред. О.А. Бандурка. – 2-е вид. перероб. і доп. – К.: Либідь, 2002. – 384 с.
4. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – №3. – С. 117–128.
5. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник. – К.: Вища школа, 1997.
6. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия // Т.Б. Бердникова. – Уч. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 215 с. – ISBN: 978-5-16-000487-4.
7. Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності: Навч. посібник / Болюх М.А. та ін. – К.: КНЕУ, 2001.
8. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник / Дем'яненко М.Я., Лузан Ю.Я. та ін. // За редакцією Дем'яненка М.Я. – К.: ІАЕ-УААН, 2003.

9. Калина А.В., Конева М.И., Яценко В.А. Сучасний економічний аналіз і прогнозування // За редакцією А.В. Калина Навч. посібник. – К.: МАУП, 2005. – 272 с.

10. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства // М.Я. Коробов Навч. посібник. – К.: Знання, 2000.

11. Кузьменко Л.В. Финансовый менеджмент // Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2009.

12. Крутик А.Б. Организация предпринимательской деятельности: учеб. пособие для высш. учеб. заведений / А.Б. Крутик, М.В. Решетова. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия». 2008. – 160 с.

13. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства // В.О. Мец. – Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – 262 с.

14. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / За ред. А.М. Поддєрьогіна. – 8-ме вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2013.

15. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник. – в 2-х т. Т. 2 / За ред. С.Ф. Покропивного. – К.: Хвиля-Прес, 2005. – 280 с.

16. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу: Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Прокопенка І.Ф. – Харків: Легас. – 2004.

17. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности: Уч. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2003.

18. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Ненашев Е.В. Методика финансового анализа // За ред. Шеремет А.Д. – М.: ИНФРА, 2001.

19. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України №49/121 від 26.01.2001.

УДК 331.45

В.М. АНДРІЄНКО,

к.і.н., доцент, докторант, Університет економіки і права «КРОК»

Незалежний зовнішній аудит системи управління безпекою праці в системі економічної безпеки будівельних підприємств

Досліджено закордонний досвід проведення незалежного зовнішнього аудиту безпеки праці на будівельних підприємствах. Запропоновано нове поняття «незалежний зовнішній аудит системи управління безпекою праці як складової системи економічної безпеки будівельних підприємств». Розроблено концептуальний підхід до впровадження незалежного зовнішнього аудиту системи управління безпекою праці як складової системи економічної безпеки будівельних підприємств. Встановлено мету, завдання, напрями та функції незалежного зовнішнього аудиту. Визначено основні об'єкти та суб'єкти незалежного зовнішнього аудиту. Розроблено алгоритм проведення незалежного зовнішнього аудиту стану системи управління безпекою праці як складової системи економічної безпеки на будівельному підприємстві.

Ключові слова: незалежний зовнішній аудит, праця, безпека праці, економічна безпека, система управління безпекою праці, будівельне підприємство.

В.М. АНДРИЕНКО,

к.и.н., доцент, докторант, Университет экономики и права «КРОК»

Независимый внешний аудит системы управления безопасностью труда в системе экономической безопасности строительных компаний

Исследован зарубежный опыт проведения независимого внешнего аудита безопасности труда на строительных предприятиях. Предложено новое понятие «независимый внешний аудит системы управления безопасностью труда как составная системы экономической безопасности строительных предприятий». Разработан концептуальный подход к внедрению независимого внешнего аудита системы управления безопасностью труда как составной системы экономической безопасности строительных предприятий. Установлены цели, задачи, направления и функции независимого внешнего аудита. Определены основные объекты и субъекты независимого внешнего аудита. Разработан алгоритм проведения независимого внешнего аудита состояния системы управления безопасностью труда как составной системы экономической безопасности на строительном предприятии.

Ключевые слова: независимый внешний аудит, работа, безопасность труда, экономическая безопасность, система управления безопасностью труда, строительное предприятие.